

Studieplan for Religion, livssyn og etikk, årsstudium (2015–2016)

Fakta om programmet

Studiepoeng: 60

Studiets varighet: 1 år

Undervisningsspråk: Norsk

Stuedsted: Halden

Kontakt

Studieveileder: Karin Helene Anker Rasch

Telefon: +47 696 08 138

E-post: studier@hiof.no

Studieprogramansvarlig

Fakultet for lærerutdanninger og språk

Innholdsfortegnelse

- Informasjon om studiet
- Hva lærer du?
- Opptak
- Oppbygging og gjennomføring
- Jobb og videre studier
- Studieplanen er godkjent og revidert
- Studiemodell

Informasjon om studiet

Studiet kan inngå som del av en bachelorgrad eller som videreutdanning for lærere.

Studiet er et danningsfag og inneholder områdene religion og livssyn, filosofi og etikk og fagdidaktikk. Det henter stoff og perspektiver fra religionsvitenskap, teologi, filosofi og idéhistorie, men også fra andre samfunns- og kulturfag, samt pedagogikk. Fagdidaktisk teori og praksis er sentralt i studiet.

Hva lærer du?

Studiets læringsutbytte

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse:

Kunnskaper

Studenten har kunnskap om

- fagets grunnbegreper (religion, livssyn, etikk, filosofi)
- religioner og livssyn i faget: mangfold og ulike retninger, trosinnhold, praksis, etikk og estetiske uttrykk, med særlig vekt på kristendommen og norske forhold
- viktige tros- og livstolkinger i religionene
- religionenes historie
- kristendommens historie og trosinnhold
- hellige tekster: hovedinnhold, historisk bakgrunn og sentrale fortellinger, med særlig vekt på Bibelen
- uttrykksformer i religionene
- vestlig filosofihistorie
- humanismens historie og den moderne livssynshumanismen
- sekulære livstolkinger med vekt på ideologier
- etiske teorier og bruken av disse i forhold til noen aktuelle problemstillinger
- menneskerettigheten og FNs barnekonvensjon
- å filosofere med barn
- sentrale arbeidsmåter i faget
- grunnskolefagets historie
- reglement for fritak på religiøst og livssynsmessig grunnlag
- et bredt utvalg av mulige arbeidsmåter i faget og tilsvarende vurderingsformer

Ferdigheter

Studenten

- kan planlegge, gjennomføre og vurdere RLE-undervisning på en selvstendig og faglig gjennomtenkt måte med vekt på dannelsesperspektiv og de flerkulturelle utfordringene
- kan bruke sentrale arbeidsmåter i RLE med vekt på arbeidet med høgtider, fortellinger og estetiske uttrykk
- kan kombinere kravet om objektiv, kritisk og pluralistisk undervisning i RLE med varierte, elevaktive og engasjerende arbeidsmåter
- kan reflektere kritisk over innholdet og verdimålingene for faget i skolen og over forholdet mellom fag, undervisning og egen utvikling i yrkesutøvingen
- kan lage lokale læreplaner i RLE
- kan reflektere over egen utvikling i yrkesutøvingen som RLE-lærer
- kan vurdere lærebøker og andre læremiddel i faget
- kan bruke internett og digitale læremidler på en kritisk og pedagogisk måte
- kan bruke barns tanker og forestillinger i filosofiske diskusjoner
- kan samarbeide med andre lærere, elever og hjemmet om faget

Generell kompetanse

Studenten

- har yrkesetisk kompetanse
- kan legge til rette for samarbeid mellom hjem, skole og lokalmiljø
- har forståelse for rollen som verdiformidler i et flerkulturelt samfunn
- kan gjøre greie for ulike konsekvenser av verdi grunnlaget for skolen

- kan se ungdomskultur og samfunn elles i sammenheng med religioner og livssyn

Opptak

Generell studiekompetanse eller realkompetanse.

Oppbygging og gjennomføring

Studiets oppbygging og innhold

Religion, livssyn og etikk, årsstudium består av fire emner, hver på 15 studiepoeng.

RLE 101: Introduksjon til livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og islam

RLE 102: Introduksjon til etikk, jødedom og kristendom

RLE 201: Fordypning i livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og annet religiøst mangfold

RLE 202: Fordypning i etikk, jødedom, kristendom og islam

Tema for de ulike emnene framkommer i emnebeskrivelsene til det respektive emne.

Organisering og læringsformer

Studentene møter varierte arbeidsformer. Tilnærmingen til stoffet skjer i hovedsak gjennom forelesninger, faglig og didaktisk refleksjon, arbeid i grupper og individuelt arbeid. Undervisningen bygger på oppdatert forskningsbasert kunnskap. I tillegg kan det være aktuelt med ekskursjoner.

Sentrale områder

Sentrale områder i studiet er fagdidaktikk, grunnleggende ferdigheter, tilpasset opplæring, vurdering, samiske og flerkulturelle perspektiver.

Bruk av bibliotek: Biblioteket skal bidra til studentenes informasjonskompetanse, det vil si evnen til å søke etter, finne, evaluere og bruke relevant faglig informasjon. I tillegg til personlig service, får studentene bibliotekundervisning der målsettingen er at de skal kunne søke i norske informasjonskilder, ha kjennskap til internasjonale databaser og kunne vurdere kvalitet på informasjon. Det vil også bli undervist i referanseteknikk. Bibliotekundervisningen vil bestå av to dobbelttimer, en innføring i informasjonssøk ved studiestart og spesialisert informasjonssøk samt innføring i referanseteknikk i forbindelse med oppgaveskriving. Deltakelse i denne undervisningen er svært viktig for å få et godt utbytte av studiet .

Bruk av IKT: Det forutsettes at studentene benytter IKT aktivt, både som kommunikasjonskanal mellom lærere og studenter og som arbeidsredskap. Det legges særlig vekt på at studentene utvikler en kritisk holdning til internettkilder.

Egenaktivitet: Det forutsettes en utstrakt grad av selvstudium og samarbeid med medstudenter. Studentene inngår i mindre læringsfelleskap (basisgrupper).

Arbeidskrav: Det er knyttet arbeidskrav til studiet. Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen. Se emnebeskrivelsene for mer informasjon.

Utgifter knyttet til studieturer må studentene påkoste selv.

Forsknings- og utviklingsarbeid

Studentene skal gjennomføre forsknings- og utviklingsarbeid innen de ulike emnenes arbeidskrav, se emnebeskrivelse og semesterplan for mer informasjon.

Evaluering av studiet

For å kunne tilby en aktuell og relevant utdanning av god kvalitet er vi avhengig av studentenes tilbakemeldinger og at du deltar i evaluering av studiet. Det enkelte fagmiljø har ansvar for å etablere faste og allment kjente evalueringsrutiner på emnenivå (kalt EVA3).

Tilbakemelding underveis

Studentene får tilbakemelding på arbeidskrav underveis i studiet.

Vurdering

Obligatoriske arbeidskrav må være godkjent før studenten kan framstille seg til eksamen.

Studiet har både muntlig og skriftlig eksamensformer og det benyttes interne og eksterne sensorer.

Se emnebeskrivelsene for mer detaljert informasjon.

Man benytter en gradert karakterskala fra A- F, der A er beste og E dårligste ståkarakter. F er 'ikke bestått'.

Litteratur

Endelig oppdatert litteratur publiseres i den enkelte emnebeskrivelse innen semesterstart.

Jobb og videre studier

Studiet kan inngå som del av en bachelorgrad eller som videreutdanning for lærere.

Religion, livssyn og etikk 60 stp, fyller kompetansekravet som er bestemt for å kunne bli tilsatt som lærer i RLE på mellom- og ungdomstrinnet i norsk skole.

Studieplanen er godkjent og revidert

Studieplanen er godkjent

Fungerende dekan Kjersti Berggraf Jacobsen, juni 2011

Studieplanen er revidert

Studieleder Kjersti Berggraf Jacobsen, 12. desember 2014

Studieplanen gjelder for

2015-2016

Studiemodell

Denne studiemodellen har en ny utforming. [Fortell oss hva du synes om den](#)

Høst 2015

Obligatoriske emner

LRLE10115 Introduksjon til livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og islam	15 stp
LRLE20113 Fordypning i livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og annet religiøst mangfold	15 stp

Vår 2016

Obligatoriske emner

LRLE10215 Introduksjon til etikk, jødedom og kristendom	15 stp
LRLE20213 Fordypning i etikk, jødedom, kristendom og islam	15 stp

LRLE10115 Introduksjon til livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og islam (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Ole Henrik Borchgrevink Hansen

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i

- *Religion, livssyn og etikk, årsstudium og*
- *Religion, livssyn og etikk 1* (30 studiepoeng).

Undervisningssemester

1. semester (høst).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

KUNNSKAP

Studenten har

- kunnskap om religioner og livssyn i faget: mangfold og ulike retninger, trosinnhold og oppfatninger, praksis, etikk og estetiske uttrykk, med vekt på hinduisme, buddhisme, og islam, og på disse religionenes plass i Norge.
- kunnskap om hva religiøse seremonier og høytider har å si for barn og unge med vekt på hinduisme, buddhisme og islam
- kunnskap om religionshistorie innen hinduisme, buddhisme og islam med vekt på eldre tid
- kunnskap om hellige tekster: hovedinnhold, historisk bakgrunn og sentrale fortellinger, med vekt på hellige tekster i hinduisme, buddhisme og islam
- kunnskap om vestlig filosofihistorie med vekt på antikken, særlig menneskesyn og etikk
- kunnskap om humanisme som livssyn i historisk kontekst og som filosofisk perspektiv i ulike varianter i bryting med andre menneskesyn gjennom historien
- kunnskap om sentrale arbeidsmåter og vurderingsformer i faget i forhold til de aktuelle trinnene
- kunnskap om barns og unges gudsbegrep, religiøse forestillinger og opplevelser
- kunnskap om reglement for fritak på religiøst og livssynsmessig grunnlag
- kunnskap om grunnskolefagets historie i hovedtrekk, grunnivelse, innhold og formål
- kunnskap om diskusjonene rundt kognitiv forvirring i møte med religiøst og annet kulturelt mangfold

FERDIGHETER

Studenten kan

- planlegge, gjennomføre og vurdere RLE-undervisning på en selvstendig og faglig gjennomtenkt måte med vekt på dannelsesperspektiv og de flerkulturelle utfordringene
- sette seg inn i unges tanker og forestillinger om religiøse og filosofiske spørsmål og kan samtale med de om dette
- samtale med unge om forhold som oppstår i forbindelse med vanskelige livssituasjoner
- bruke sentrale arbeidsmåter med vekt på dialog, utforskning, sammenligning og kritisk og analytisk arbeid i undervisning og læring
- samarbeide med andre lærere, elever og hjemmet om faget
- gjennomføre tilpasset opplæring i RLE, blant annet med hensyn til elever med bakgrunn i ulik tro og ulike livssyn
- legge til rette for utvikling av de grunnleggende ferdighetene i undervisningen
- kombinere kravet om objektiv, kritisk og pluralistisk undervisning i RLE med varierte, elevaktive og engasjerende arbeidsmåter
- reflektere kritisk over innholdet i faget og over verdimålsetningene for faget og over forholdet mellom fag, undervisning og egen utvikling i yrkesutøvelsen
- bruke internett og digitale læremidler på en kritisk og pedagogisk måte i undervisningen

GENERELL KOMPETANSE

Studenten

- har yrkesetisk kompetanse og kan se dette i sammenheng med religiøse og livssynsmessige tradisjoner
- kan legge til rette for samarbeid mellom hjemmet, skolen og lokalmiljøet
- har forståelse for rollen som verdiformidler i et flerkulturelt samfunn

Innhold

Introduksjon til religioner og livssyn består av følgende hovedtemaer:

1. Introduksjon til religionene hinduisme, buddhisme og islam
2. Introduksjon til livssynet humanisme
3. Introduksjon til eldre filosofihistorie

4. RLE som undervisningsfag i grunnskolen med følgende undertema:

- Fagdidaktikk
- Flerkulturelle perspektiver
- Forskningsbasert undervisning

Undervisnings- og læringsformer

Studentene kommer til å møte varierte arbeidsformer. Tilnærmingen til stoffet skjer gjennom forelesninger, faglig og didaktisk refleksjon, arbeid i grupper og arbeid med oppgaver i klassen. Undervisningen bygger på forskningsbasert kunnskap.

Utgifter knyttet til studietur må studentene påkoste selv, se pkt. Arbeidskrav.

Arbeidsomfang

Det forventes en studieinnsats på 20 timer pr uke i emnet inkludert undervisning.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1. Gruppearbeid (2 studenter) med muntlig presentasjon av et faglig og didaktisk tema innenfor emnet med relevans for RLE i skolen.

Arbeidet skal være forskningsbasert.

Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

2. Gruppearbeid (2 studenter): besøke ett trossamfunn med intervju, orientering og omvisning fra trossamfunnets ledelse, eller ansatte.

Arbeidet skal være forskningsbasert og belyse det flerkulturelle perspektivet.

Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

3. Obligatorisk deltakelse i deler av undervisningen, se spesifisering i semesterplan for nærmere informasjon.

Sykemelding ved fravær fra obligatoriske deler av undervisningen gir rett til tilpassede oppgaver.

Besøk til trossamfunn må bekostes i sin helhet av studenten.

Ved sykefravær den dagen gruppen besøker trossamfunn, må studenten besøke stedet på egen hånd, dokumentere, og gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist.

Ved sykefravær på de obligatoriske dagene gruppene har presentasjoner (arbeidskrav),

må studentene gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist. Eventuelt levere skriftlige kommentarer i Fronter på presentasjoner fra andre grupper, lastet opp i Fronter, som student har hatt fravær fra.

Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Muntlig individuell eksamen av 30 minutters varighet.

Ingen hjelpemidler tillatt.

Det gis bokstavkarakterer fra A-F. Eksamen blir vurdert av én intern og én ekstern sensor.

Evaluering av emnet

Fagansvarlig lærer har ansvar for at studentene utfører evaluering av emnet RLE 101.

Resultater fra evalueringen og forslag til justeringer følges opp sammen med studentenes representanter i faget RLE.

Litteratur

Litteraturlisten er oppdatert 8. juni 2015.

Kompendium for RLE 101 emnet (høst 2015) selges i bokhandel Remmen.

Religionspedagogikk, fagdidaktikk og RLE-faget

Læreplan i religion, livssyn og etikk. 2008. Utdanningsdirektoratet. Udir.no
<http://www.udir.no/kl06/RLE1-01/>

Læreplan i religion, livssyn og etikk - samisk. 2009. Utdanningsdirektoratet. Udir.no
<http://www.udir.no/kl06/RLE2-01/>

Melhus, Kjersti og Geir Winje. 2009. Å regne i RLE, kap. 12 ss. 173-184 I: Å regne i alle fag. Fauskanger, Mosvold og Reikerås (red.) Oslo: Universitetsforlaget (Kompendium)

Neegaard, Gunnar (red.) 2006. Innføring i religionskunnskap, ss. 17-40 I: Logos og Dharma: Religioner, livssyn og etikk. Bergen: Fagbokforlaget (23s) (Kompendium)

Sødal, H. K. (red.) 2009. Religions og livssynsdidaktikk. Kristiansand: Høyskoleforlaget. Kap. 2, 4, 5, 6.

Winje, Geir (2009). Å være digital i religion, livssyn og etikk (RLE), ss. 67-80, I: Å være digital i alle fag. Hildegunn Otnes (red.) Oslo: Universitetsforlaget (Kompendium)

Winje, Geir. 2005. Estetiske arbeidsmåter i KRL (RLE). Høgskolen i Vestfold (8s)
<http://geirwinje.no/onewebmedia/estetiske%20arbeidsmater.pdf>

Winje, Geir. 2006. Metodisk arbeid med religionenes musikk i KRL. Høgskolen i Vestfold (8s)
<http://geirwinje.no/onewebmedia/metodikk-musikk-religion.pdf>

Livssyn, filosofi og fagdidaktikk

Aadnanes, P. M. 2012 (4. utg.) Livssyn. Oslo: Universitetsforlaget. Ss. 130-160.

Andreassen, Bengt-Ove. 2012. Religionsdidaktikk. En innføring. Oslo: Universitetsforlaget. Kap.6: Filosofi og etikk, ss. 133-148 (Kompendium)

Bondevik, H. og I. Bolstad. 2003. Tenkepauser. Filosofi og vitenskapsteori. Oslo: Akribe forlag. Ss. 21-56 (Kompendium)

Eidhamar, L. G; Leer-Salvesen. P. og Hølen, V. 2007. Den andre. Etikk og filosofi i skolen. Kristiansand: Høyskoleforlaget. Ss. 13-24, 84-90, 134-147, 277-298.

Lingås, L. G. 2008. Troen på livet vårt, menneskets verd, ss. 159-177 I: Verdier av Leirvik, O. og Åse Røthing (red.) Oslo: Universitetsforlaget (Kompendium).

Schjelderup, Olsholt og Børresen. 1999. Den filosofiske samtalen, ss. 61-76 I: Filosofi i skolen. Oslo: Tano Aschehoug (15s) (Kompendium)

Hinduisme, Buddhisme, Islam og fagdidaktikk

Grimmitt, Michael, Julie Grove, John Hull, Louise Spencer. 1991. Ganesha, ss.30-43 I: A gift to the child: religious education in the primary school. London: Simon & Schuster (Kompendium)

Jacobsen, Knut & N. R. Thelle. 1999. Hinduismen og buddhismen. Ss. 33-136, 172-266, 305-316 (197s) Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Kildesamling til Kristendomskunnskap med Religions- og Livssynsorientering. 1999.

Einar Thomassen: Islam (Bind 1)

Knut A. Jacobsen: Hinduismen og Notto R. Thelle: Buddhismen (Bind 2)

Utvalgte fortellinger, tekster og bilder

Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter (elektronisk og i bokformat)

http://www.krlnett.no/mer_kildesamlingen.htm

Nicolaisen, Tove (2014). Rom og reiser i RLE. Innspill til pluralistisk og gjestfri RLE-didaktikk, ss. 17-27 I: Prismet årgang 65, hefte 1. IKO forlaget (Kompendium)

Nicolaisen, Tove (2013). Pluralistisk religionsundervisning og egengjøring som ideal.

Hva kan vi lære av erfaringene til barn med hindubakgrunn? Ss. 115-137 I: Nordidactica 2013:2.

<http://www.kau.se/nordidactica>

Vogt, Kari. 2008. Hva er islam, Kapittel 1-3, ss. 9-90 (77s) Oslo: Universitetsforlaget.

Winje, Geir. 2010. Høytidsmarkering i barnehagen. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Kap. 2: Høytider og høytidskalendere ss. 16-19.

Kap. 4: Høytidsmarkering som arbeidsmåte ss. 24-33.

Kap. 6: Høytider i islam ss. 78-93.

Kap. 7: Høytider i hinduismen ss. 94-120.

Kap. 8: Høytider i buddhismen ss. 121-137.

Østberg, Sissel. 2003. Muslim i Norge. Oslo: Universitetsforlaget

Kap. 2: Barndommens lukter, smaker og steder ss. 33-104 og

Kap. 3: Ungdomstiden: utprøving, forhandling og tilpasning ss. 105-165.

LRLE20113 Fordypning i livssyn, filosofi, hinduisme, buddhisme og annet religiøst mangfold (Høst 2015)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Ole Henrik Borchgrevink Hansen

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i

- *Religion, livssyn og etikk, årsstudium* og
- *Religion, livssyn og etikk 2* (30 studiepoeng).

Undervisningssemester

1. semester (høst).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Studenten har kunnskap om

- sekulære livstolkinger med vekt på ideologier og nyreligøsitet
- FNs internasjonale konvensjoner om menneskerettene og ILO - konvensjonen om urfolk og stammefolk i selvstendige stater, samt aktuell diskusjon om menneskerettighetsbegrepet
- vestlig filosofihistorie med vekt på nyere tid
- samisk religionshistorie
- viktige tros- og livstolkninger i religionene hinduisme, buddhisme og sikhisme i historisk og aktuelt perspektiv, med vekt på europeiske og mer globale forhold
- religionshistorie med vekt på nyere tid fra hinduismen, buddhismen og sikhismen
- hellige tekster med viktige fortellinger i religionene *hinduisme*, *buddhisme*, *sikhisme*, deres litterære uttrykk og sjangrer, virkningshistorie, hermeneutikk og historisk-vitenskapelig perspektiv på tekstene
- grunnskolefaget si historie med særlig vekt på tida etter 1997 og ulike løsninger på religions- og filosofiundervisningen i andre land
- et bredt utvalg av mulige arbeidsmåter i faget og tilsvarende vurderingsformer

Ferdigheter

Studenten kan

- bruke et bredt utvalg av varierte arbeidsmåter med vekt på utforskende samtaler
- bruke digitale verktøy med særlig blikk for kildekritikk i søk etter informasjon og etiske spørsmål om nett- etikette og personvern
- bruke prinsippene for erfaringsbasert forskning i egen virksomhet som RLE- lærer
- kan vurdere lærebøker og andre læremidler i faget, og i egen undervisning
- kan lage lokale læreplaner i RLE
- kan reflektere over egen utvikling i yrkesutøvelse som RLE-lærer
- kan integrere de grunnleggende ferdighetene i RLE-undervisningen: kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, lese ulike typer tekster og regne
- kan tolke hvordan tekster, kunst og arkitektur uttrykker mening i RLE- emnene, gjennom sjangrer, symboler, metaforer og andre virkemidler

Generell kompetanse

Studenten kan

- gjøre greie for ulike konsekvenser av verdigrunnlaget for skolen
- kan se ungdomskultur og samfunn ellers i sammenheng med religioner og livssyn

Innhold

Emnet inneholder følgende av de nasjonale fagemnene:

1. Hinduisme med vekt på nyere tid
2. Buddhisme med vekt på nyere tid
3. Annet religiøst mangfold med vekt på nyere tid: sikhisme, nyreligøsitet og samiske forhold: samisk religion og religøsitet
4. Filosofihistorie med vekt på nyere tid
5. Livssyn: sekulære ideologier
6. RLE som undervisningsfag i grunnskolens ungdomstrinn med følgende undertema:

- Fagdidaktikk
- Flerkulturelle perspektiv

- Forskningsbasert undervisning

Undervisnings- og læringsformer

Studentene vil møte varierte arbeidsformer.

Tilnærmingen til stoffet skjer i hovedsak gjennom forelesninger, faglig og didaktisk refleksjon, arbeid i grupper og arbeid med oppgaver i klassen. Undervisningen bygger på forskningsbasert kunnskap.

Arbeidsomfang

Det forventes en studieinnsats på 20 timer pr uke i emnet inkludert undervisning.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1. Gruppearbeid (2 studenter): skriftlig oppgave

Arbeidet skal være forskningsbasert.

2. Gruppearbeid (2 studenter): muntlig presentasjon av et faglig og didaktisk tema innenfor området hinduisme, buddhisme, sikhisme eller samisk religion/religiøsitet med relevans for RLE i grunnskolens ungdomstrinn.

Arbeidet skal være forskningsbasert.

Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

3. Obligatorisk deltakelse i deler av undervisning, se spesifisering i semesterplan for nærmere informasjon.

Sykemelding ved fravær fra obligatoriske deler av undervisningen gir rett til tilpassede oppgaver.

Ved sykefravær på de obligatoriske dagene gruppene har presentasjoner (arbeidskrav),

må studentene gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist.

Eventuelt levere skriftlige kommentarer i Fronter på presentasjoner fra andre grupper, lastet opp i Fronter, som student har hatt fravær fra.

Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Skriftlig, individuell skoleeksamen av 5 timers varighet.

Ingen hjelpemidler tillatt.

Det gis bokstavkarakterer fra A-F.

Besvarelsen blir vurdert av én intern og én ekstern sensor.

Evaluering av emnet

Fagansvarlig lærer har ansvar for at studentene får utføre evaluering av emnet RLE 201.

Resultater fra evalueringen og forslag til justeringer følges opp sammen med studentenes representanter i faget RLE.

Litteratur

Litteraturlisten er oppdatert 23. juni 2015.

Religionspedagogikk og fagdidaktikk

Björlin, O. 2008. Religionsläraren och religionerna, ss.71-85 I: Lundberg og Persson (red.): religionskunnskap.nu. Föreningen lærare i religionskunnskap. Årsbok, 40 (15s) (Kompendium)

Hansen, M. 2007. Pluralismen indad og udad. Skitse til en pluralistisk religionspædagogik på bakgrund av Robert Jacksons bog fra 2004: Rethinking Religious Education and Plurality, ss.10-15, I: Religionslæreren (5) (6s) (Kompendium)

Helskog, Guro H. 2012. Danning i retning av menneskelig modenhet og visdom gjennom filosofisk dialog? ss. 46-60 I: Norsk filosofisk tidsskrift 47 (1) Elektronisk artikkel:

http://www.idunn.no/ts/nft/2012/01/danning_i_retning_av_menneskelig_modenhet_og_visdom_gjennom

Hinduisme, buddhisme og fagdidaktikk

Jacobsen, Knut A. 2009. Hva er hinduisme. Oslo: Universitetsforlaget. Kap. 4, 7 og 8, ss. 53-72, 107-136 (46s)

Jacobsen, Knut A. 2012/2000. Buddhismen. Oslo: Pax forlag. Kap. 9 og 10, ss. 155-196 (40s)

Jacobsen, Knut (red.) 2011. Verdensreligioner i Norge. Oslo: Universitetsforlaget Kap. 2 og 3: Buddhismen og Hinduismen i Norge, Ss. 31-125 (94s)

Jacobsen & Thelle. 1999. Hinduismen og Buddhismen. Kristiansand: Høyskoleforlaget Ss. 146-170, 267-272, 284 – 304, 317-330 (64s)

Trainor, Kevin (red.) 2002. *Buddhisme: Et illustrert oversiktsverk*. Oslo: Damm & Søn. Oversetter: Marianne Uthaug ss.120-123, 126-129, 132-139, 142-151, 162-165, 170-171, 202-203, 222-223, 225 (38s)

ISBN: 82-496-0307-9,ib. (kompendium)

Kildesamling til Kristendomskunnskap med Religions- og Livssynsorientering. 1999.

Bind 2. Utvalgte tekster og bilder fra hinduisme og buddhisme.

Knut A. Jacobsen: Hinduismen og Notto R. Thelle: Buddhismen.

Oslo: Nasjonalt Læremiddelsenter (bok eller elektronisk format)

http://www.krlnett.no/mer_kildesamlingen.htm

Livssyn, filosofi og annet religiøst mangfold

Aadnanes, P. M. 2012. Livssyn. (4.utg.) Oslo: Universitetsforlaget. Ss. 160-291.

Bondevik, Hilde og Inga Bostad. 2003. Tenkepauser: Filosofi og vitenskapsteori. Oslo: Akribe forlag. Ss. 69-168

Botvar & Schmidt (red). 2010. Religion i dagens Norge. Oslo: Universitetsforlaget
Kap. 4. Mot en alternativreligiøs revolusjon? Ss. 60-80 (21s) (Kompendium)

Høstmælingen, N. 2005. Hva er menneskerettigheter? Oslo: Universitetsforlaget. (130 s)

Winje, Geir. 2006. Hva er New Age? Høgskolen i Vestfold. (5s)

<http://www.hive.no/getfile.php/Intranet/Visittkortfiler%20-%20ansatte/Geir%20Winje/new-age.pdf>

Samisk religionshistorie

Kristiansen, Roald E. 2005. Samisk religion og læstadianisme.

Bergen: Fagbokforlaget. Del 1 Samisk religion Ss. 5-38 (33s)

Sikhismen

Sikher.no (2012) Oslo: Nettartikler:

Introduksjon, Sikhismen, Sri Guru Granth Sahib Ji (15s)

Introduksjon: <http://www.sikher.no/2KORT.html>

Sikhismen: Flere underartikler:

Amrit-Khalsa: <http://www.sikher.no/4amrit.html>

Ekteskap: <http://www.sikher.no/4ekteskap.html>

Filosofi: <http://www.sikher.no/4filosofi.html>

Gurdwaraen & Sadhsangat: <http://www.sikher.no/4gurdu.html>

Historie: <http://www.sikher.no/4historie.html>

Kalender og sermonier <http://www.sikher.no/4kalender.html>

Kirtan: <http://www.sikher.no/4kirtan.html>

Kvinner: <http://www.sikher.no/4kvinner.html>

Rahit Maryada: <http://www.sikher.no/4rehat.html>

Sri Guru Granth Sahib Ji: flere underartikler:

Introduksjon: <http://www.sikher.no/6intro.html>

Innhold: <http://www.sikher.no/6innhold.html>

Historie: <http://www.sikher.no/6historie.htm>

Oppbygging: <http://www.sikher.no/6oppbygging.html>

Språk og systematikk: <http://www.sikher.no/6spraak.html>

Sitater: <http://www.sikher.no/6sitater.html>

Behandling: <http://www.sikher.no/6behandling.html>

Sist hentet fra Felles Studentsystem (FS) 26. okt. 2021 02:48:32

LRLE10215 Introduksjon til etikk, jødedom og kristendom (Vår 2016)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Espen Schjetne

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i

- Religion, livssyn og etikk, årsstudium
- Religion, livssyn og etikk 1 (30 studiepoeng)

Undervisningssemester

2. semester (vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Studenten har

- kunnskap om religioner og livssyn i faget: mangfold og ulike retninger, trosinnhold og oppfatninger, praksis, etikk og estetiske uttrykk med vekt på jødedom og kristendom og på disse religionenes plass i Norge
- kunnskap om hva religiøse seremonier og høytider har å si for barn og unge med vekt på jødedom og kristendom
- kunnskap om religionshistorie innen jødedom og kristendom med vekt på eldre tid, og særlig på kristendommens historie fram til og med reformasjonen
- kunnskap om hellige tekster: hovedinnhold, historisk bakgrunn og sentrale fortellinger med vekt på hellige tekster i jødedom og kristendom.
- kunnskap om sammenligninger mellom religiøse tradisjoner og sekulære livssyn
- kunnskap om etiske teorier og bruken av disse i forhold til noen aktuelle problemstillinger
- kunnskap om menneskerettighetene og FNs barnekonvensjon og diskusjonene om ulike konsekvenser av disse for undervisninga i RLE
- kunnskap om diskusjonene rundt kognitiv forvirring i møte med religiøst og annet kulturelt mangfold
- kunnskap om sentrale arbeidsmåter og vurderingsformer i faget i forhold til de aktuelle trinnene
- kunnskap om barns og unges gudsbegrep, religiøse forestillinger og opplevelser

Ferdigheter

Studenten kan

- planlegge, gjennomføre og vurdere RLE-undervisning på en selvstendig og faglig gjennomtenkt måte med vekt på dannelsesperspektivet og de flerkulturelle utfordringene
- bruke sentrale arbeidsmåter i RLE med vekt på arbeidet med høytider, fortellinger og estetiske uttrykk
- sette seg inn i barns og unges tanker og forestillinger om religiøse og filosofiske spørsmål og kan samtale med dem om dette
- samtale med barn og ungdom om spørsmål som oppstår i forbindelse med vanskelige livssituasjoner
- samarbeide med andre lærere, elever og hjemmet om faget
- gjennomføre tilpasset opplæring i RLE, særlig med tanke på elever med bakgrunn i ulik tro og livssyn
- kombinere kravet om objektiv, kritisk og pluralistisk undervisning i RLE med varierte, elevaktive og engasjerende arbeidsmåter med tilsvarende vurderingsformer
- legge til rette for utvikling av de grunnleggende ferdighetene i undervisningen
- reflektere kritisk over innholdet og verdimålingene for faget i skolen og over forholdet mellom fag, undervisning og egen utvikling i yrkesutøvelsen
- bruke internett og digitale læremidler på en kritisk og pedagogisk måte i undervisningen

Generell kompetanse

Studenten

- har yrkesetisk kompetanse og kan se denne i sammenheng med religiøse og livssynsmessige tradisjoner
- kan legge til rette for samarbeid mellom hjemmet, skolen og lokalmiljøet
- har forståelse for rollen som verdiformidler i et flerkulturelt samfunn

Innhold

RLE102 Emnet består av følgende nasjonale fagemner:

1. Jødedom
2. Kristendom
3. Etikk
4. Religionspedagogikk: RLE som undervisningsfag i grunnskolen med følgende undertema
  - Fagdidaktikk

- Flerkulturelle perspektiver
- Forskningsbasert undervisning

Undervisnings- og læringsformer

Studentene skal møte varierte arbeidsformer. Tilnærmingen til stoffet skjer i hovedsak gjennom forelesninger, faglig og didaktisk refleksjon, arbeid i grupper og arbeid med oppgaver i klassen. Undervisningen bygger på forskningsbasert kunnskap.

Arbeidsomfang

Forventet studieinnsats i emnet er minimum 20 timer pr uke inkludert undervisning.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1. Gruppearbeid (2 studenter) med muntlig presentasjon av et undervisningsopplegg om jødiske eller kristne høytider, eller sentrale ritualer knyttet til RLE på mellomtrinnet i grunnskolen som også er del av emne RLE 101. Arbeidskravet skal være forskningsbasert. Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

2. Obligatorisk deltakelse i deler av undervisningen, se spesifisering i semesterplan for nærmere informasjon. Sykemelding ved fravær fra obligatorisk undervisning gir rett til tilpassede oppgaver.

Ved sykefravær på de obligatoriske dagene gruppene har presentasjoner (arbeidskrav), må studentene gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist. Eventuelt levere skriftlige kommentarer i Fronter på presentasjoner fra andre grupper, lastet opp i Fronter, som student har hatt fravær fra.

Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Skriftlig, individuell eksamen av 5 timers varighet.

Ingen hjelpemidler tillatt.

Det gis bokstavkarakterer fra A-F. Eksamensbesvarelsen blir vurdert av én intern og én ekstern sensor.

Evaluering av emnet

Studentevaluering av emnet i løpet av semesteret som emneansvarlig i RLE 101 har ansvaret for.

Litteratur

Litteraturlista er sist oppdatert 6. januar 2016.

Jødedom

- Groth, Bente (2011) Jødedommen. Oslo: Pax forlag. Kronologi, ss.12-15, Kap.1-8, ss. 23-109, Kap.12 og 13, ss.164-186. (112s)

- Elgvin, Torleif (1999) Jødedommen i Kildesamling til Kristendoms-kunnskap med Religions- og Livssynsorientering. Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter. http://www.krlnett.no/mer_kildesamlingen.htm (elektronisk og i bokformat) Sidetall i trykte bokformat: Jødiske fester ss. 301-317; Liv og tross. 318-334; 338-342; Jerusalem ss. 343-351. (47s)

Kristendom

- Bertelsen, Jens. T., Böss, Michael, Møhlave, Birthe, Stefánsson, Finn og Sørensen, Asgeir. (1992). Religion – en grunbøg i livsanskuelser. 2. udgave. København: Gyldendal, s. 191-240 (50 s.) (kompendium)
- Rasmussen, Tarald og E. Thomassen (2002) Kristendommen – en historisk innføring. Ss. 13-305. (295s)
- Sødal, H. K. (red) (2009) Kristendommen 1. Bibelen Kristiansand: Høyskoleforlaget. Kapittel 1-5 og 8-14 (205 s.)
- Sødal, H. K. (red) (2009) Kristendommen 2. Tro og tradisjon. Kristiansand: Høyskoleforlaget. S. 60- 83 (24 s.) (kompendium)

Etikk

- Vetlesen, Arne Johan og J-O Henriksen (2006) Nærhet og distanse. Oslo: Gyldendal. Ss. 76-229 (155 s).
- Eidhamar, L. G; Leer-Salvesen. P. og Hølen, V. 2007. Den andre. Etikk og filosofi i skolen. Kristiansand: Høyskoleforlaget. S. 90-105, 171-206. (52s)
- Den europeiske menneskerettskonvensjonen (1950). Artikkel 8, 9, 14 og protokoll 1 art. 2 http://www.echr.coe.int/Documents/Convention_NOR.pdf
- FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter (1966). Artikkel 18, 23, 24. Hentet fra <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-sivile-og-politiske-rettigheter>
- FNs konvensjon om barnets rettigheter (1989). Artikkel 8, 12-16, 18, 28-30. Hentet fra <http://www.fn.no/Bibliotek/Avtaler/Menneskerettigheter/FNs-konvensjon-om-barnets-rettigheter-Barnekonvensjonen>

Religionspedagogikk

- Schjetne, Espen (2014). «Kritisk blikk på kritikk. Religionskritikk som balansekunst i den offentlige skole» i Afdal, Geir, Røthing, Åse og Schjetne, Espen (red.) Empirisk etikk i pedagogiske praksiser. Artikulasjon, forstyrrelse, ekspansjon. Oslo: CappelenDamm Akademiske. Sider 153-175 (23s) (kompendium)
- Sødal, Helje Kringlebotn (red) (2009) Religions- og livssynsdidaktikk. Oslo: Høyskoleforlaget. Ss. 11-26, 45-64, 105-182. (104 s)
- Winje, Geir (2010) Høytidsmarkering i barnehagen. Kristiansand: Høyskoleforlaget. Kap. 5: Høytider i kristendommen, ss.35-77, Kap. 10: Livssynshumanismen og Jehovas Vitner ss. 149-153. (48s)

LRLE20213 Fordypning i etikk, jødedom, kristendom og islam (Vår 2016)

Fakta om emnet

Studiepoeng: 15

Ansvarlig avdeling: Avdeling for lærerutdanning

Stuedsted: Halden

Emneansvarlig: Mette Ramstad

Undervisningsspråk: Norsk

Varighet: ½ år

Innholdsfortegnelse

- Emnet er tilknyttet følgende studieprogram
- Undervisningssemester
- Studentens læringsutbytte etter bestått emne
- Innhold
- Undervisnings- og læringsformer
- Arbeidsomfang
- Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen
- Eksamen
- Evaluering av emnet
- Litteratur

Emnet er tilknyttet følgende studieprogram

Obligatorisk emne i

- *Religion, livssyn og etikk, årsstudium* og
- *Religion, livssyn og etikk 2* (30 studiepoeng).

Undervisningssemester

2. semester (vår).

Studentens læringsutbytte etter bestått emne

Kunnskap

Studenten har kunnskap om

- viktige tros- og livstolkninger i religionene jødedom, kristendom og islam, og annet religiøst mangfold i historisk og aktuelt perspektiv, med vekt på europeiske og mer globale forhold
- religionshistorie med vekt på nyere tid og særlig på jødedommens, islams, og kristendommens historie fra reformasjonen og framover. Konfesjonskunnskap
- hellige tekster med viktige fortellinger i religionene jødedom, kristendom og islam, deres litterære uttrykk og sjangrer, virkningshistorie, hermeneutikk og historisk-vitenskapelig perspektiv på tekstene
- sammenligninger mellom religiøse tradisjoner og praksiser
- religiøse, humanistiske og naturalistiske verdiperspektiver i møte med aktuelle utfordringer som spørsmål om: liv og død, kjønn og likestilling, seksualitet, økonomi, miljø og ressursbruk, rusmidler og rusmisbruk
- et bredt utvalg av mulige arbeidsmåter i faget og tilsvarende vurderingsformer

Ferdigheter

Studenten kan

- bruke et bredt utvalg av varierte arbeidsmåter med vekt på utforskende samtaler
- bruke digitale verktøy med særlig blikk for kildekritikk i søk etter informasjon og etiske spørsmål om nett- etikette og personvern
- bruke prinsippene for erfaringsbasert forskning i egen virksomhet som RLE- lærer
- kan vurdere lærebøker og andre læremidler i faget, og i egen undervisning
- kan lage lokale læreplaner i RLE
- kan reflektere over egen utvikling i yrkesutøvelse som RLE-lærer
- kan integrere de grunnleggende ferdighetene i RLE-undervisningen: kunne uttrykke seg muntlig og skriftlig, lese ulike typer tekster og regne
- kan tolke hvordan tekster, kunst og arkitektur uttrykker mening i RLE- emnene, gjennom sjangrer, symbol, metaforer og andre virkemidler

Generell kompetanse

Studenten kan

- gjøre greie for ulike konsekvenser av verdigrunnlaget for skolen
- kan se ungdomskultur og samfunn ellers i sammenheng med religioner og livssyn

Innhold

RLE 202 Emnet omfatter de følgende nasjonale fagemnene: jødedom, kristendom, islam, etikk: religiøse og sekulære verdiperspektiv, og fagdidaktikk

1. Jødedom med vekt på nyere tid
2. Kristendom med vekt på nyere tid
3. Islam med vekt på nyere tid
4. Etikk: Religiøse og sekulære verdiperspektiv
5. RLE som undervisningsfag i grunnskolens ungdomstrinn med følgende undertema:
  - Fagdidaktikk
  - Flerkulturelle perspektiver
  - Samiske forhold

- Forskningsbasert undervisning

Undervisnings- og læringsformer

Studentene vil møte varierte arbeidsformer.

Tilnærmingen til stoffet skjer i hovedsak gjennom forelesninger, faglig og didaktisk refleksjon, arbeid i grupper og arbeid med oppgaver i klassen. Undervisningen bygger på forskningsbasert kunnskap.

Utgifter knyttet til studieturer må studentene påkoste selv, se pkt. Arbeidskrav.

Arbeidsomfang

Det forventes en studieinnsats på 20 timer pr uke inkludert undervisning.

Arbeidskrav - vilkår for å avlegge eksamen

1. Gruppearbeid (2 studenter): muntlig presentasjon av et faglig og didaktisk tema med relevans for RLE i grunnskolens ungdomstrinn.

Arbeidskravet skal være forskningsbasert.

Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

2. Gruppearbeid (2 studenter): Besøke ett kirkesamfunn med intervju, orientering og omvisning fra kirkesamfunnets ledelse, eller ansatte.

Arbeidskravet skal være forskningsbasert og belyse flerkulturelle perspektiver.

Nærmere spesifisering av arbeidskravet ligger i semesterplanen.

3. Ekskursjon: dagsbesøk: deltakelse på omvisning/møter med trossamfunn.

Deltagelse med spørsmål under besøket og reflekterende oppsummering etter besøk.

4. Obligatorisk deltakelse i deler av undervisningen, se spesifisering i semesterplan for nærmere informasjon.

Sykemelding ved fravær fra obligatorisk undervisning gir rett til tilpassede oppgaver.

Besøkene til trossamfunnene og kirkene må bekostes i sin helhet av studenten.

Ved sykefravær den dagene gruppen og klassen besøker i trossamfunn og kirke, må studenten besøke stedene på egen hånd, dokumentere, og gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist.

Ved sykefravær på de obligatoriske dagene gruppene har presentasjoner (arbeidskrav),

må studentene gi en individuell muntlig presentasjon til klassen på annet tidspunkt på utsatt frist.

Eventuelt levere skriftlige kommentarer i Fronter på presentasjoner fra andre grupper, lastet opp i Fronter, som student har hatt fravær fra.

Arbeidskravene må være godkjent av faglærer før studenten kan fremstille seg til eksamen.

Eksamen

Muntlig individuell eksamen av 30 minutters varighet.

Ingen hjelpemidler tillatt.

Det gis bokstavkarakterer fra A-F.

Eksamen blir vurdert av én intern og én ekstern sensor.

Evaluering av emnet

Fagansvarlig RLE lærer har ansvar for at studentene får utføre evaluering av emnet RLE 202.

Resultater fra evalueringen og forslag til justeringer følges opp sammen med studentenes representanter i faget RLE.

Litteratur

Litteraturliste er sist oppdatert 3. desember 2015.

Kompendium for emnet selges i bokhandel: inneholder enkeltkapitler, artikler og utdrag

RLE som undervisningsfag: fagdidaktikk

Ansari, Hamza Zareef (9. juli 2015) Det er alfa og omega å effektivisere forebyggingstiltak mot radikaliserings i: *Dagbladet*.

<http://www.dagbladet.no/2015/07/09/kultur/debatt/kronikk/meninger/radikaliserings/40055039/>

Lenz, Claudia og Ida Kjeøy (1. juli 2015): *Dembra evalueringsrapport 2013-2015*.

Oslo: Det Europeiske Wergelandsenteret og Senter for studier av Holocaust og livssynsminoriteter. Utvalgte sider

http://www.hlsenteret.no/undervisning/dembra/filer/dembra_evalueringsrapport.pdf

Fredrikstad kommune (2015): Radikalisering og ekstremisme. Undervisningsopplegg i samfunnsfag. Seksjon utdanning og oppvekst.

http://www.krad.no/images/stories/Radikalisering/Undervisningsopplegg_samfunnsfag_-_Fredrikstad_kommune.pdf

Radikalisering og voldelig ekstremisme – prosesser inn og veier ut (2015) Digital kunnskapsportal.

Utarbeidet av RVTS Øst på oppdrag fra Helsedirektoratet

<http://utveier.no/>

Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging: RVTS Øst (2015): Sterke digitale virkemidler skal forebygge radikaliserings

<http://www.rvtsost.no/malgrupper/spesialhelsetjenesten/sterke-digitale-virkemidler-skal-forebygge-radikalisering/>

Repstad og Tallaksen (2014): *Praktisk fagdidaktikk for religionsfagene*. Oslo: Cappelen Damm.

Kap.8: Å undervise om etikk ss. 155-172, Kap.11: Vurdering i religionsfagene ss. 262-287 (42s) **Kompendium**

Rian, D. (1999): Om å sammenligne religioner ss. 40-51 i: *Verdensreligioner i undervisningen*.

Oslo: Universitetsforlaget (12s) **Kompendium**

SSB (25.11.2015): Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja, 1. januar 2015 i: *Statistisk sentralbyrå*.

<https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/trosamf/aar/2015-11-25>

UngDialog (2012-13): *Aksjon: Dialog!* Dialogmappen. Utvalgte sider.

<http://ungdialog.no/onewebmedia/Aksjon%20Dialog%20mappe.pdf>

Etikk og Verdiperspektiv

Ariansen, Per & Jon Wetlesen (1994): Miljøfilosofi ss.243-278 i: *Etikk – en innføring* (red. K. E. Johansen)

Oslo: Cappelen (35s) **Kompendium**

Hansen, O. H. B. (2015): Bør skolen fremme toleranse? ss. 4-11 i: *Religion og livssyn: Tidsskrift for religionslærerforeningen i Norge* (no.2)

Human Etisk Forbund: Human.no (2.4. 2011): Eutanasi- aktiv dødshjelp. Oslo (1s):

<http://www.human.no/Livssynspolitikk/etiske-utfordringer/Eutanasi/>

Human Etisk Forbund: Human.no (6.4. 2011): Abort. Oslo (1s):

<http://www.human.no/Livssynspolitikk/etiske-utfordringer/Abort/>

Human Etisk Forbund: Human.no (6.4. 2011):

<http://www.human.no/Humanisme/Etiske-utfordringer/Dyr-og-etikk/>

Human Etisk Forbund: Human.no (6.4.2011):

<http://www.human.no/Livssynspolitikk/Religiose-hodeplagg/>

Gran, Even (16.1.2013): Ståsett-utvalgets rapport lagt fram i dag: Vil presse trossamfunn til ikke-diskriminering i: *Fri Tanke.no*

http://fritanke.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=9000&sok=

Leirvik og Røthing (red.) (2008): *Verdier*. Oslo: Universitetsforlaget

Åse Røthing og Stine Helena Svendsen: Homotoleranse og heteroseksualitet, ss. 31- 46,

L. Eriksen: Verdifellesskap eller uenighetsfellesskap? Håndtering av uenighet i klasserommet, ss.120-136) (33s)

Schmidt, Ulla Kap.2: Bioetikk i kristendommen ss. 24-47 i: *Bioetikk i verdensreligionene. Religion, medisin og teknologisk endring* (red. K. Jacobsen).

Oslo: Abstrakt forlag (23s) **Kompendium**

Singer, Peter (2006): Å ta liv: Embryoet og fosteret ss. 143-169 i: *Exphil II: Tekster i etikk*. Oslo: IFIKK/Unipub (26s) **Kompendium**

Skatvik, F.S. (15.10.2010): Demokrati ikke egnet til å løse klimautfordringen i: *Fri tanke.no*.

http://fritanke.no/index.php?page=vis_nyhet&NyhetID=7796

Kristendom

Elstad, Hallgeir (2005): *Nyere norsk kristendomshistorie*. Bergen: Fagbokforlaget. Ss. 7-104 (97s).

Engelsviken, Tormod (2006): Kristendom i Afrika ss. 18-24, i: *Religion og livssyn. Tidsskrift for Religionslærerforeningen i Norge*, 18 (3) (7s) **Kompendium**

Hvalvik, Reidar & Terje Stordalen (1999): *Den store fortellingen. Om Bibelens tilblivelse, innhold, bruk og betydning*.

Oslo: Det Norske Bibelselskap. Ss. 17-48, 111-120, 138-151,161 187-197, 411-419, 444-459 (92s)

Newland, L. and Brown, T. M. (2015): Introduction: Descent from Israel and Jewish Identities in the Pacific, Past and Present, ss. 251-255

i: *Oceania* Vol. 85, issue 3 November

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/ocea.5102/abstract>

NTSF (2006): Israel og Palestina - En økumenisk utfordring. Et samtaledokument fra Norsk Teologisk Samtale forum. Nye Norges Kristne Råd.

Oslo: Norges kristne råds skriftserie nr. 14 (13s)

<http://www.norgeskristnerad.no/doc/Skriftserie/Israel%20og%20Palestina.pdf>

Ramstad, Mette (2013) *To them we were the true blood of Israel: The Polynesian Israelite connection in the Church of Jesus Christ*

of Latter-day Saints. Based on Paper at Internasjonal konferanse Association for Social Anthropology in Oceania (ASAO): Judaism and the Pacific Session

Honolulu February 2011. <http://www.fag.hiof.no/~mr/>

Romerbrevet fra Bibelen.no:

<http://www.bibel.no/Nettbibelen?query=E2QVDMzM2zhL5/OyT38hTA++MQjTxIKall+YCullkeYdJYp8FL8gGA==>

Sissons, Jeff: *New view of Polynesian conversion to Christianity*: Victoria University of Wellington New Zealand

<http://www.victoria.ac.nz/research/expertise/arts-humanities-social-sciences/christianity-polynesia>

Stålsett, Sturla (2004): Klode søker sjel. Et essay om religion i globaliseringen ss.500-518; i: *Kirk, og Kultur* 2004/4 (ca.15s)

https://ezproxy.hiof.no:2445/file/pdf/33219752/klode_soker_sjel_et_essay_om_religion_i_globaliseringen.pdf

Sødal, Helje Kringlebotn (red.) (2002): *Det kristne Norge Innføring i konfesjonskunnskap*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Torleiv Austad, kap.2: Den ortodokse kirke ss. 23-32, Paul Leer-Salvesen, kap.3: Den romersk-katolske kirke ss. 35-65,

Sødal, Kap.5: Læstadianismen ss. 125-134, Torleiv Austad, Kap.13 Det norske Misjonsforbund ss.231-240,

Sødal, Kap.15 Den pinsekarismatiske bevegelsen ss. 255-285

Utvalg av andre kapitler regnes som pensum basert på studentenes arbeidskrav/valg av kirkesamfunn.

Rasmussen, T. og E. Thomassen (2002): *Kristendommen – en historisk innføring*.

kap. 14 Kristendommen blir en verdensreligion, ss. 337-363. Oslo: Universitetsforlaget

Rian, Dagfinn (2011): Kristendommen i Norge Kap. 6 ss. 233-262, i: *Verdensreligioner i Norge* (red. Knut Jacobsen)

Oslo: Universitetsforlaget

Winje, Geir (1998/2004): *En kort presentasjon av Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige* (5s)

<http://geirwinje.no/onewebmedia/jkk.pdf>

Winje, Geir (1997/2004): En kort presentasjon av Jehovas Vitner (7s)

<http://geirwinje.no/onewebmedia/jv.pdf>

Winje, Geir. Jehovas vitner i skolen (3s)

<http://geirwinje.no/onewebmedia/jehovas-vitner-i-skolen.pdf>

Jødedom

Antisemittisme i Norge? Den norske befolkningens holdninger til jøder og andre minoriteter (2012). Oslo: HL senteret. ss. 6-7, 10-18 (11s)

Digital http://www.hlsenteret.no/publikasjoner/HL_Rapport_2012_web.pdf

Chabad.org (2001-2014). New York: Chabad-Lubavitch Media Center. Utvalgte artikler om tros-, og livstolkninger fra ortodoks hasidisk bevegelse: The Baal Shem Tov-A Brief Biography, Baal-Shem-Tovs-16th-Birthday, Revolution, About-Chabad-Lubavitch, Chabad,The Rebbe-A-Brief-Biography,The Ohel: Background, Young-Chabad-Lubavitch-Emissaries-Who-They-Are-Where-Theyre-Going, What-is-a-Soul, Soul-Mates, Judaism-and-Reincarnation, The-Mystical-Mikvah, The-Monthly-Marriage The-Meaning-of-Hair-Covering, My-Beloved-Mechitzah Cave-of-the-Patriarchs, Western-Wall

Dann, Moshe (18.11.2014) Should Jews visit the Temple Mount? i: *The Jerusalem Post*.

<http://www.jpost.com/Opinion/Should-Jews-visit-the-Temple-Mount-382098>

Feinberg, Lynn C.(2005): Jødedom ss. 4-7, i: *Gudsbilde - selvbilde - kjønnsidentitet* Rapport fra en konferanse om religion, livssyn og kvinneroller. Arrangør: Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn. (4s)

<http://www.trooglivssyn.no/doc/kvinnekonferanse.pdf>

Feinberg, Lynn C.(2011): Kroppen i jødedommen, i: *Religion og livssyn* no. 2- 2011, ss.13-18.

<http://www.religion.no/wp-content/uploads/2015/02/2-2011-6-88.pdf>

Goldberg, Jeffrey (April 2015): Is It Time for the Jews to Leave Europe? I: *The Atlantic*

<http://www.theatlantic.com/magazine/archive/2015/04/is-it-time-for-the-jews-to-leave-europe/386279/>

Groth, Bente (2011): *Jødedommen*. Kronologi, ss.15-20, Etske prinsipper ss. 90-92, Hva betyr reglene i dag s.109, Mystikerne, kabbalistene ss.117-119, Kabbala og rettstenkning, Mestere, Kabbalistiske studier ss.131-134 Utvisninger og gettoisering, Reformasjonen og tiden etter ss.149-151. Kap.11, 14, 15, ss.152-163,187-217. (ca.45s) Oslo: Pax forlag.

Harel, Amos og Nir Hasson (20.04.14): Temple Mount, a flash point ready to ignite, i: Haaretz.com og truetorahjews.org

<http://www.truetorahjews.org/issues/templemount>

Kildesamling til Kristendomskunnskap med Religions- og Livssynsorientering (1999): Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Torleif Elgvin: *Jødedommen* (Bind 2): Ungdomstrinnet.

<http://www.nb.no/nbsok/nb/04850f16d9f8a1077577a1b5270415f1?index=2#0>

Jerusalem – i historie og tanke ss. 343-351. Jødisk mystikk ss. 334-338. Hvem er jøde? Jødisk identitet ss. 339-342.

Fra jødisk historie og Antisemittisme og holocaust ss. 352-355.

Kotel.org. *What is the Western Wall. The Western Wall Heritage Foundation*.

<http://english.thekotel.org/content.asp?id=212>

Rian, Dagfinn (2011): *Jødedommen i Norge*, i: *Verdensreligioner i Norge*, Knut Jacobsen (red). Ss. 166-167,189-207 (23s) Oslo: Universitetsforlaget.

Richman, Chaim (2000- 2014) Ascending the Temple Mount, i: *The Temple Institute*.

https://www.templeinstitute.org/guide_to_ascending_the_mountain.htm

Sacks, Jonathan (2.10.2014) Europe's Alarming New Anti-Semitism, i: *The Wall Street Journal* og *rabbisacks.org*.

<http://www.wsj.com/articles/europes-alarming-new-anti-semitism-1412270003>

The Complete Jewish Bible with Rashi Commentary i: Chabad-Lubavitch Media Center English translation the Judaica Press. Utvalgte tekster.

http://www.chabad.org/library/bible_cdo/aid/63255/jewish/The-Bible-with-Rashi.htm

Islam

Ali, Mah-Rukh (20. august 2015): *ISIS and propaganda - How ISIS exploits women*. Fellow paper.

Reuters Institute for the study of Journalism. University of Oxford. Utvalgte sider om kvinner og ISIS og moderne media rekruttering.
<https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Isis%20and%20Propaganda-%20How%20Isis%20Exploits%20Women.pdf>

Bangstad, Sindre (22.12.2014): Salafisme, i: *Store norske leksikon*.

<https://snl.no/salafisme>

Bangstad, Sindre og Marius Linge (2013) IslamNet - puritansk salafisme i Norge ss. 254-267 i: *Kirke og Kultur* no. 3/2013

https://www.idunn.no/file/pdf/62598384/islamnet_-_puritansk_salafisme_i_norge.pdf

Bunzel, Cole (March 2015): From Paper State to Caliphate: The Ideology of the Islamic State.

The Brookings Project on U.S. Relations with the Islamic world. Analysis Paper No.19 March 2015. Utvalgte sider.

<http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2015/03/ideology-of-islamic-state-bunzel/the-ideology-of-the-islamic-state.pdf>

Castello, Claudio (6.2.2015): Regjeringen må samarbeide med konservative miljøer, i *Utrop*.

<http://www.utrop.no/Nyheter/Innenriks/28468>

Døving, Cora Alexa (2012): Religionens omveier - det sekulære argumentet i hijabdebattene ss.25-45

i: *Sekularisme - med norske briller*. Bangstad, Leirvik og Thorson Plesner (red.). Oslo: Unipub. (22s) **Kompendium**

Endresen, Cecilie. Unik religiøs toleranse i: *Forskning* ved Universitetet i Oslo. Journalist **Mari Kildahl**.

<http://forskning.no/religion/2010/02/unik-religios-toleranse>

Fjeldstad, Anne B. S. (2007): *Religion og migrasjon: Det Islamske Fellesskap Bosnia-Hercegovina i Norge*. M. A. thesis Universitetet i Oslo. Konklusjonen.

<https://www.duo.uio.no/handle/10852/24023>

Fri Tanke (25.11.2015) Fremmedkrigere rekrutteres sjelden i moskeer i: Fri Tanke

<http://fritanke.no/index.php?page=tjenester&sub=notiser&do=vis&NotisID=527>

Jacobsen, Christine (2007): Unge norske muslimer om kjønn og likeverd ss.19-21,

i: *NIKK - magasin no.1, Nordisk institutt for kvinne og -kjønnsforskning* (3s)

<http://www.nikk.no/wp-content/uploads/NIKKmag20071.pdf>

Kildesamling til Kristendoms kunnskap med Religions- og Livssynsorientering (1999): Oslo: Nasjonalt læremiddelsenter.

Einar Thomassen: Islam (Bind 1): ungdomstrinnet.

<http://www.nb.no/nbsok/nb/f04b5e437e61ebad4f71e2d50a31a983?index=3#0>

Innledning: Kilder ss. 183 og 184. Reisen om natten til Jerusalem og himmelferden ss.230-236

Etikk ss. 267-268. Kunst med foto bilder (Shia) ss. 268 - 271. Shia Islam Sharia Sufismen ss. 272- 279 Historisk oversikt ss. 280-281

Leirvik, Oddbjørn (desember 2003): *Sufismen – i islamsk og dialogisk perspektiv*.

<http://folk.uio.no/leirvik/tekster/Sufismen.htm>

Linge, Marius (2013) Den konservative muslimske vekkelsen. Om IslamNet, Profetens Ummah og salafismens fremvekst i Norge ss.3-14 i: *Samtiden* 04/2013

https://www.idunn.no/file/ci/65447157/Den_konservative_muslimske_vekkelsen_Om_IslamNet_Profeten.pdf

Linge, Marius (8.oktober 2013) | kjølvannet av den «unge muslimske veknelsen» i: *Dagbladet*

<http://www.dagbladet.no/2013/10/08/kultur/kronikk/debatt/meninger/debattinnlegg/29664059/>

Moum, Are Vogt (27.11.2015) Hvem er fremmedkrigerne? i: *Utrop*

<http://www.utrop.no/Nyheter/29644>

Noble Sanctuary. *The Online Guide to Al-Haram al-Sharif in Jerusalem.*

<http://www.noblesanctuary.com/index.html>

Olsen, **Maren Næss** (23. januar 2015): Islam betyr fred

Unge norske sufi-muslimer vil ta tilbake religionen sin fra ekstremistene i: *Morgenbladet*

http://morgenbladet.no/samfunn/2015/islam_betyr_fred

Olsen, **Maren Næss** (28. januar 2015): Med Koranen mot Sjeik Google:

Nystartede Madina Institute Norway ønsker å bekjempe ekstremisme med islam i: *Morgenbladet*

http://morgenbladet.no/samfunn/2015/med_koranen_mot_sjeik_google

Opsal, Jan (2008): Folkelig islam omtolker islam ss. 32- 35 i: *Religion og livssyn*, no. 4 (optrykk fra 1996) (4s)

http://www2.aschehoug.no/un/mm/Reol_1.96.doc

Tahir-ul-Qadri, Muhammad (2010) *Fatwa mot selvmordsangrep og terrorisme*, ss. 27-51. Forord ss.4-11.

Oversatt til norsk av Uzma A. Qadri. Minhaj-ul-Quran International (Norway). Utvalgte sider.

<http://www.scribd.com/doc/35721708/FATWA-MOT-SELMORDSANGREP-OG-TERRORISME>

Ten Years On: Saudi Arabia's Textbooks Still Promote Religious Violence (2011):

Washington: Hudson's Center for Religious Freedom Summary, ss. 8-13 (ca.6s)

<http://www.hudson.org/content/researchattachments/attachment/931/sauditextbooks2011final.pdf>

The Clarion Project (2014 - 2015). The Islamic State's (ISIS, ISIL) Magazine

<http://www.clarionproject.org/news/islamic-state-isis-isil-propaganda-magazine-dabiq>

Vogt, Kari (2007): *Hva er islam*. Oslo: Universitetsforlaget (41s). Den islamske mystikken ss. 56-58,

Kap. 4: Islamske bevegelser i dag, ss. 92-110,

Kap.5: Politisk Islam, ss. 111-124, Kap.6: Kan islam reformeres, ss. 126-134.

Vogt, Kari (2011): Islam i Norge, i: *Verdensreligioner i Norge*, Knut Jacobsen (red). Ss.128-162 (33s)

Oslo: Universitetsforlaget

Vogt, Kari (1995): Shia-islam, kap.9 ss. 180-197 i: *Islams hus*. Oslo: Cappelen (18s) **Kompendium**

White, Jenny B. (2003): *Den moderne islamske kvinnen*. (2s) i: Kilden. Informasjonssenter for kjønnsforskning.

<http://kilden.forskningsradet.no/c16881/artikkel/vis.html?tid=24219>

Qureshi, Fahad (2.okt 2013) Antirasistisk Senter sprer rasisme. Kronikk i: *Dagbladet*.

<http://www.dagbladet.no/2013/10/02/kultur/meninger/hovedkronikk/kronikk/debatt/29565367/>

DOKUMENTARFILM

A Life Apart: Hassidism In America. 1998. PBS.org, USA. (Bibliotek Remmen)

<http://www.pbs.org/alifeapart/>

CNN &

<http://edition.cnn.com/2015/11/27/europe/belgium-muslim-anti-radicalization-class/>

Dagsnytt Atten - TV NRK (18.november 2015) 2. Terrorens gråsoner.

<https://tv.nrk.no/serie/dagsnytt-atten-tv/NNFA56111815/18-11-2015#t=1m36s>

Dagsnytt Atten - TV NRK (19.november 2015): Moskeenes ansvar.

<https://tv.nrk.no/serie/dagsnytt-atten-tv/NNFA56111915/19-11-2015#t=48m44s>

Fatwa on Terrorism: (2013): Tackling Extremism, Promoting Peace. Minhaj-ul-Quran International. Utvalg

<http://www.fatwaonterrorism.com/>

Leech, Robb (2014): Min bror, terroristen (My Brother: The Terrorist) (Bibliotek Remmen og Youtube)

Khan, Deeyah (2014): Jihad - hellige krigere. Jihad A Story of the Others

<https://tv.nrk.no/program/KMTE30000614/jihad-hellige-krigere>

Korrespondenterna. (13.oktober 2015) Män som är kvinnor och kvinnor som är män - transpersoner kämpar för förståelse i alla kulturer. SVTs utrikesmagasin. Avsnit 2.

<http://www.svtplay.se/video/4174305/korrespondenterna/korrespondenterna-avsnitt-2-1?start=auto>

MEMRI The Middle East Media Research (1998-2015). Utvalg

<http://www.memri.org/>

Minhaj Ungdoms reportasje på NRK (10.juli 2015)

<http://www.minhajungdom.no/2015/07/minhaj-ungdoms-reportasje-pa-nrk/>

PMW Palestinian Media Watch (1997-2015). Utvalg

<http://www.palwatch.org/>

Trugman, AvrahamArieh (2015): Ohr Chadash: New Horizons in Jewish Experience. Utvalg.

<http://thetrugmans.com/category/videos/>

TV2 Nyhetene (8.1.2015): Norske politikere mener vi må tåle karikaturene - muslimsk leder rev dem istykker.

<http://www.tv2.no/v/871523/>

Urix NRK.(17. november 2015). Barn av Kalifatet.

<https://tv.nrk.no/serie/urix/NNFA53111715/17-11-2015#t=7m6s>

Vår mann i Teheran (Our man in Teheran) (2015). Utvalg

<https://tv.nrk.no/serie/vaar-mann-i-teheran>